

FINANCE, BANKING, INSURANCE AND THE STOCK MARKET

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 658.3

ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ, ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Наталія Татарин; Даниїла Половко

Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна

Резюме. Фінансовий ринок України зазнає значних викликів у зв'язку з воєнним станом, однак ці складні умови також спонукають до радикальних змін та інновацій у секторі. Одним із нових векторів розвитку є діджиталізація, яка стає необхідним інструментом для здійснення операцій та обміну інформацією в умовах війни. Використання цифрових технологій та електронних платіжних систем допомагає забезпечити безпеку, зручність та ефективність фінансових операцій. Підвищення доступності фінансових послуг є ще одним важливим напрямком розвитку на фінансовому ринку під час воєнного стану. З метою полегшення фінансового становища людей, що зазнають фінансових труднощів, важливо забезпечити доступ до різноманітних фінансових послуг для всіх верств населення. Використання віртуальних комунікаційних технологій дозволяє знизити географічні та фізичні обмеження, надаючи людям можливість отримувати фінансові послуги зручним для них способом. Попри всі виклики, існують фактори, які сприяють функціонуванню фінансового ринку в умовах воєнного стану. Розуміння проблем та потреб ринку дозволяє фінансовим установам адаптуватися до нових умов та шукати ефективні рішення. Важлива роль також відводиться адаптації законодавства до нових реалій та сприянню інноваціям у фінансовому секторі. Для забезпечення успішного функціонування фінансового ринку в умовах війни, необхідно створити сприятливу регуляторну й нормативну базу, яка б підтримувала впровадження новітніх технологій та інновацій. Крім того, створення партнерств між різними галузями, такими, як фінансовий сектор, технологічні компанії та державні органи, є важливим елементом розвитку фінансового ринку. Спільна праця та обмін знаннями дозволяють створити інноваційні рішення та впровадити їх на практиці. Наприклад, створення спеціалізованих фінтех-компаній, які поєднують фінансові й технологічні знання, може сприяти швидкому розвитку та впровадженню нових фінансових продуктів і послуг. У період воєнного стану в Україні важливо звернути увагу на створення захисту фінансових систем від кібератак і зловживань. Розвиток кібербезпеки та застосування сучасних технологій шифрування й ідентифікації можуть допомогти у запобіганні фінансовим злочинам та збереженні довіри до фінансової системи. Війна в Україні стала каталізатором для змін у фінансовому секторі. Діджиталізація, автоматизація, підвищення доступності фінансових послуг та інклюзивність є ключовими векторами розвитку. Фактори успіху включають розуміння потреб ринку, адаптацію законодавства, інновації та створення сприятливих умов для діяльності фінансових посередників. Усі ці зміни спрямовані на поліпшення ефективності, безпеки та доступності фінансових послуг для населення під час війни.

Ключові слова: фінансовий ринок, ринок фінансових послуг, фінансове середовище, інфраструктура фінансового ринку, фінансові посередники, фінансові активи, фінансові технології (FinTech), інноваційні фінансові продукти, фінансові інструменти, пруденційний нагляд.

UDC 658.3

FINANCIAL MARKET OF UKRAINE: ANALYSIS OF THE CURRENT STATE, THREATS, PROBLEMS AND PROSPECTS**Nataliya Tataryn; Danyila Polovko***Ivan Franko Lviv National University, Lviv, Ukraine*

Summary. *The financial market of Ukraine is undergoing significant challenges due to martial law, but these difficult conditions also encourage radical changes and innovation in the sector. One of the new development vectors is digitization, which becomes a necessary tool for conducting operations and exchange of information in war. The use of digital technologies and electronic payment systems helps to ensure the safety, convenience and efficiency of financial transactions. Increasing the availability of financial services is another important area of development in the financial market during martial law. In order to facilitate the financial situation of people who are undergoing financial difficulties, it is important to provide access to various financial services for all segments of the population. The use of virtual communication technologies can reduce geographical and physical restrictions, giving people the opportunity to receive financial services in a convenient way for them. Despite all the challenges, there are factors that contribute to the functioning of the financial market in the conditions of martial law. Understanding the problems and needs of the market allows financial institutions to adapt to new conditions and look for effective solutions. An important role is given to the adaptation of the legislation to new realities and to promote innovations in the financial sector. In order to ensure the successful functioning of the financial market in war, it is necessary to create a favorable regulatory and regulatory framework that would support the introduction of the latest technologies and innovation. In addition, the creation of partnerships between different industries, such as the financial sector, technological companies and government bodies, is an important element of the development of the financial market. Joint work and knowledge exchange allow you to create innovative solutions and put them into practice. For example, creating specialized financial companies that combine financial and technological knowledge can contribute to the rapid development and implementation of new financial products and services. In the light of martial law in Ukraine, it is important to pay attention to the creation of financial systems from cyber attacks and abuse. Cybersecurity development and the use of modern encryption and identification technologies can help prevent financial crimes and maintain confidence in the financial system. The war in Ukraine has become a catalyst for changes in the financial sector. Digitalization, automation, increased availability of financial services and inclusivity are key vectors of development. Success factors include understanding the needs of the market, adaptation of legislation, innovation and creating favorable conditions for financial intermediaries. All these changes are aimed at improving the efficiency, safety and availability of financial services for the population during the war.*

Key words: *financial market, financial services market, financial environment, financial market infrastructure, financial intermediaries, financial assets, financial technologies (FinTech), innovative financial products, financial instruments, prudential supervision.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.078

Received 30.05.2023

Постановка проблеми. Фінансовий сектор України є одним із найвразливіших галузей економіки, який потребує реструктуризації та введення жорстких правил гри. Водночас, його розвиток повинен забезпечувати підтримання учасників ринку й створювати сприятливі умови для інновацій. Низький рейтинг України щодо розвитку фінансового ринку пояснюється значним відставанням законодавства країни від законодавства провідних світових країн.

У січні 2021 року під час обговорення проекту Національної економічної стратегії до 2030 року голова Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку Тимур Хромаєв вказав, що Україна займає 120-е місце серед 125 країн за розвитком фінансового ринку. Ця позиція визначається переважно відставанням українського законодавства від норм і стандартів провідних країн світу.

Українському фінансовому ринку ставляться нові виклики, зокрема внаслідок повномасштабного вторгнення Росії. Державний регулятор розуміє це і зусиллями

забезпечує стабільне функціонування ринку під час воєнного конфлікту, а також готує його учасників до майбутньої інтеграції до європейського ринку. Україна має унікальну можливість наблизити свою законодавчу базу в галузі фінансового права до вимог і стандартів ЄС після підписання Угоди про асоціацію з ЄС. З 2019 року було прийнято кілька законів, що відповідають вимогам ЄС, таких, як Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» (Закон СПЛІТ) і Закон про деривативи.

Проте у 2022 році законодавець був змушений прийняти безпрецедентний Закон про особливості діяльності фінансового сектору в зв'язку з введенням воєнного стану в Україні. Це призупинило процес імплементації європейських практик у фінансовому секторі та залишає значну роботу з адаптації законодавчої бази для належного функціонування цього сектору. Важливим завданням після війни буде не тільки швидке прийняття нових законів, а й урахування особливостей українського середовища для збереження національних фінансових гравців та створення умов для їх конкурентоспроможності.

Позитивним кроком було створення єдиного регуляторного центру для учасників фінансово-банківського сектору, який встановлює єдині правила й сприяє розвитку фондового ринку через створення першого фінансового хабу.

Україна планувала до кінця 2023 року запустити Український міжнародний фінансовий центр, який мав включати п'ять ключових інституційних установ. Серед них були консультаційна рада, бюро зв'язків з інвесторами, арбітражний центр, універсальна біржа та фінансово-інфраструктурний холдинг. Однак реалізація цих амбітних планів, скерована на співпрацю з фінансовим ринком України, була наслідком війни, яка вирувала в країні.

Не зважаючи на це, Україна все ще ставила перед собою амбітні цілі на фінансовому ринку – зберігати стабільність, надійність і не відхилитися від запланованих реформ. Український міжнародний фінансовий центр мав на меті стати місцем, де б були підтримка та консультації для інвесторів, забезпечуватися функціонування арбітражного центру, залучатися до універсальної біржі та створюватися фінансово-інфраструктурний холдинг.

Не зважаючи на тимчасові складнощі, Україна залишалася впевненою у своїй здатності досягти поставлених цілей та розвивати фінансовий ринок. Реформи залишалися на першому плані, а зусилля були спрямовані на забезпечення стабільності й надійності системи. Мета – створити фінансовий центр, який стане символом розвитку України в глобальному фінансовому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження та публікації останніх років надають глибокий аналіз фінансового ринку України, зокрема враховуючи складні виклики та ключові етапи його розвитку в умовах воєнного конфлікту та гібридної агресії. На початковому етапі (2014–2016 рр.) фінансовий ринок зіткнувся з «потрійною» кризою, що включала банківську та валютну кризи, політичну кризу та глибоку економічну стагнацію. Ці фактори спричинили зниження реального сектора економіки, макроекономічні дисбаланси, девальвацію гривні та банкрутство банків.

На другому етапі (2014–2019 рр.) фінансовий ринок України був періодом активних реформ та змін у регуляторній політиці, спрямованих на забезпечення макрофінансової стабільності. Реформи, зокрема в рамках Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року, спрямовувалися на подолання системних викликів та створення конкурентоспроможного середовища відповідно до європейських стандартів. Основними напрямками реформ були стабілізація фінансового сектору, підвищення рівня регуляторної спроможності й захист прав споживачів та інвесторів.

Третій етап (2020–2025 рр.) спрямований на задоволення потреб кінцевих споживачів фінансових послуг та покладає акцентує на клієнтоорієнтованість. Основне завдання фінансових посередників полягає у задоволенні потреб суб'єктів економіки та наданні їм ефективних фінансових інструментів і послуг. Цей етап передбачає створення нових каналів взаємодії на фінансовому ринку з метою надання актуальних сервісів та продуктів для споживачів.

Проте, війна 2022 року вплинула на фінансовий ринок України та призвела до зміни пріоритетів з розвитку та кооперації на виживання й утримання «на плаву». Економіка країни переживає важкі часи, що вимагає нових корективів у розвитку фінансового сектора.

Зазначені етапи розкривають основні виклики, з якими стикається фінансова система загалом і фінансовий ринок зокрема під час воєнного періоду. Важливо зазначити, що дослідження впливу гібридної війни та відкритої військової агресії на функціонування фінансових інститутів є обмеженими, а наразі можна лише проводити паралелі, робити припущення та аналізувати поточний стан і факти для формулювання певних проміжних висновків.

Для такого аналізу важливі теоретичні основи розвитку та діяльності фінансових ринків, аналітика й статистика фінансових посередників, перспективи розвитку фінансового сектора та інновацій, взаємодія учасників ринку та нових провайдерів фінансових послуг, а також зарубіжний та український досвід функціонування ринків у подібних ситуаціях. У працях вчених, таких, як М. Балицька [7], В. Баранова та О. Гончаренко [8], Л. Бражник, О. Дорошенко та Я. Дробота [9], Б. Данилишин [10], С. Мофіта [11], М. Коніна [12], В. Овчаренка [13], Г. Поченчука [14], А. Хаеса [15] та інших, розглянуто подібні або схожі ситуації.

Мета статті. Аналіз сучасних реалій функціонування фінансового ринку України в умовах війни та наукове обґрунтування викликів, з якими зіштовхнувся фінансовий сектор через запровадження воєнного стану. Основною метою є ідентифікація ключових проблем розвитку, виявлення нових трендів у фінансово-мілітаристській сфері, а також виявлення шляхів упровадження фінансових інновацій через посередників на ринку фінансових послуг. Дослідження також спрямоване на виділення факторів, що сприяють розвитку фінансового ринку України, та розуміння можливостей упровадження нових бізнес-моделей для учасників фінансового ринку. В рамках роботи буде створено унікальний аналіз, який охопить весь обсяг та сутність проблеми.

Постановка завдання. Не зважаючи на вагомий внесок вчених у вивчення цієї проблематики, залишається недостатньо наукових досліджень щодо поведінки сучасного фінансового ринку під час війни, а також недостатньо практичних кроків і послідовності дій регуляторів щодо нагляду та фінансового підтримання учасників ринку в умовах кризової ситуації. Це стосується пруденційного нагляду, розподілу фінансових ресурсів, управління ліквідністю, запобігання відтермінуванням тощо, які виникають через військові дії та невизначеність фінансового середовища.

Однак слід відзначити важливість концептуально-методологічних досліджень, які допомагають робити обґрунтовані рішення та діяти ефективно в сучасних умовах, з якими стикаються регулятори та фінансові посередники.

Виклад основного матеріалу. Сучасний фінансовий ринок України є невід'ємною частиною фінансової екосистеми країни. Він працює за принципами задоволення потреб кінцевих споживачів фінансових послуг. Це орієнтована на

споживача модель, де основним завданням є створення комфортних умов для ефективної діяльності суб'єктів господарювання, зокрема фінансового сектора.

Фінансовий ринок України базується на скоординованій діяльності чотирьох основних «стовпів» фінансового сектора: Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Міністерства фінансів України та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Ці органи регулюють ринок і спільно втілюють Стратегію розвитку фінансового сектора України до 2025 року.

Попри військову агресію та пандемію Covid-19, регуляторам фінансового ринку вдається досягати позитивних результатів у реалізації Стратегії розвитку фінансового сектора. Більшість заходів, передбачених реалізацією Стратегії, виконано відповідно до графіка. Стратегія передбачає пріоритети та цілі розвитку фінансового сектора, а також упровадження міжнародних практик і стандартів, зокрема тих, що впливають з Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Прозорість роботи та взаємна повага всіх учасників ринку є фундаментальною основою для ефективної роботи фінансового ринку України. Взаємодія та координація між учасниками ринку на різних рівнях є ключовими елементами для створення актуальних сервісів та продуктів, які задовольняють потреби споживачів фінансових послуг.

Основна мета реформ та розвитку фінансового ринку України полягає у впровадженні провідних міжнародних практик та стандартів, що сприятимуть його ефективному функціонуванню. Україна взяла на себе зобов'язання в рамках Угоди про асоціацію з ЄС та інших міжнародних документів впроваджувати нові технології та норми у фінансовий сектор.

За останні роки зроблено значний прогрес у реалізації стратегії розвитку фінансового сектора. Не зважаючи на виклики, такі, як військова агресія та пандемія Covid-19, регуляторам вдалося досягти позитивних результатів. Це свідчить про гнучкість та адаптивність фінансової екосистеми України.

Після початку повномасштабної війни Росії проти України у 2022 році фінансові регулятори були змушені переглянути й оновити Стратегію розвитку фінансового сектора до 2023 року. Оновлена Стратегія повинна враховувати пріоритетні заходи, визначені в Плані відновлення України, розробленому Національною радою з відновлення України.

Метою оновленої Стратегії є задоволення потреб учасників ринку шляхом надання необхідних фінансових послуг учасниками фінансової екосистеми. Ці учасники можуть бути об'єднані згідно з такими критеріями:

1. Провайдери фінансових послуг: фінансові посередники та державні інституції, що самостійно створюють фінансові продукти та сервіси для кінцевих споживачів.

2. Інфраструктура й технології: державні інституції, банки, небанківські фінансові установи та ФінТех-компанії, які надають різноманітні продукти, сервіси та рішення для провайдерів фінансового ринку та інших учасників фінансового сектора, щоб покращити їхню ціннісну пропозицію для споживачів фінансових послуг.

3. Регуляція та контроль: державні інституції та саморегулювальні організації учасників ринку, які затверджують та погоджують правила взаємодії та вимоги до учасників екосистеми, контролюють їх дотримання, здійснюють пруденційний нагляд та загальний моніторинг діяльності.

4. Експертиза: взаємний моніторинг учасниками ринку і державними інституціями ефективності діяльності й рівня задоволення сервісами. Це допомагає створити підґрунтя

для професійного розвитку учасників екосистеми та покращення продуктів і сервісів, що пропонуються.

Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2025 року визначає його візію як побудову інтегрованого в міжнародний простір, ефективного, стійкого та конкурентоспроможного фінансового сектора, який динамічно розвивається та забезпечує значний внесок у стале та інклюзивне економічне зростання України. Місія фінансового сектора України, відповідно до Стратегії 2025, полягає у тому, що він є драйвером сталого й інклюзивного розвитку економіки України та сприяє підвищенню добробуту громадян шляхом ефективного накопичення, розподілу та обігу фінансових ресурсів в економіці (рис. 1).

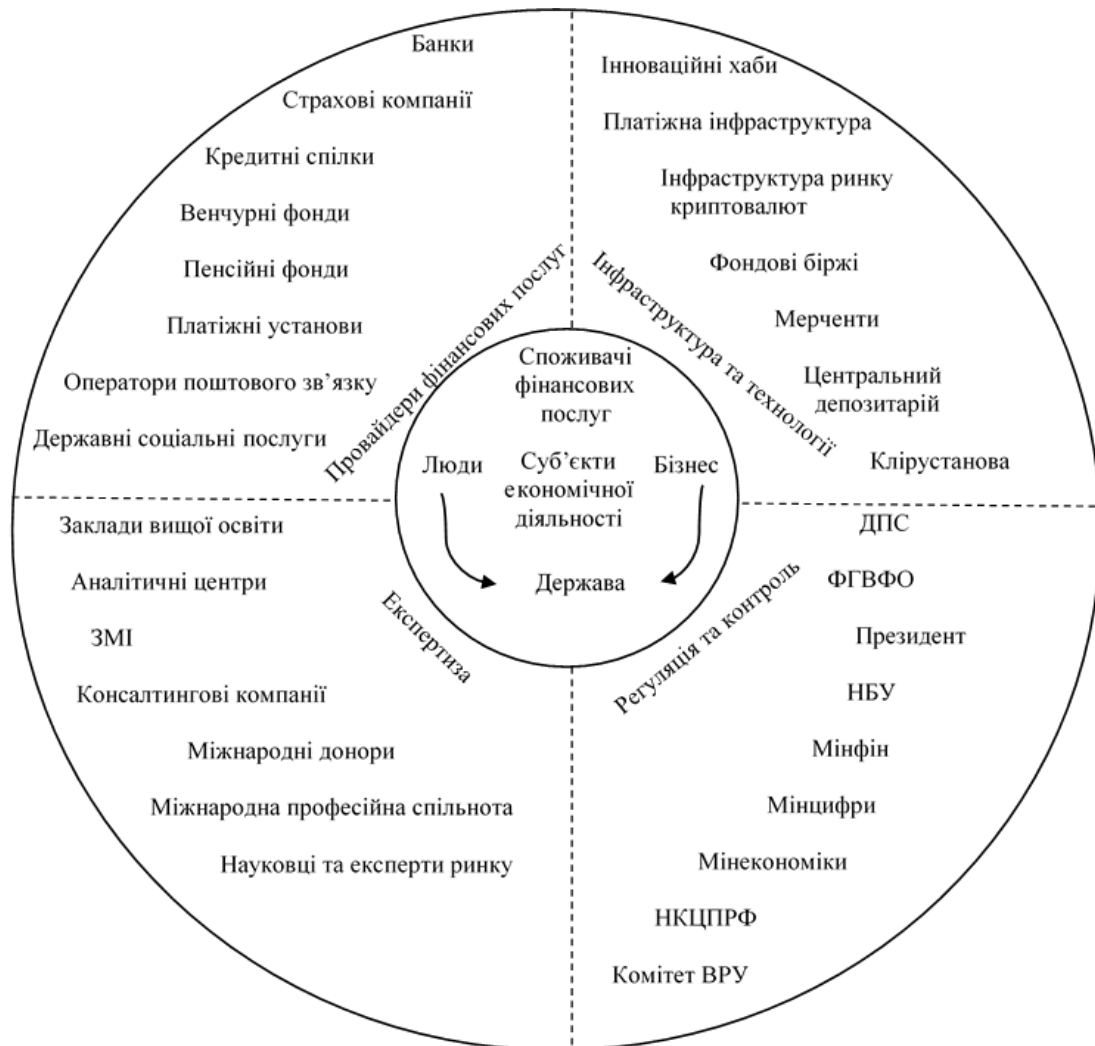

Рисунок 1. Ключові гравці фінансової екосистеми [16]

Реалізація Стратегії 2025 має на меті створити сприятливі умови для розвитку фінансового сектора України, підвищення його конкурентоспроможності та наближення до стандартів Європейського Союзу. Головними цілями є задоволення потреб кінцевих споживачів у сучасних, доступних та якісних фінансових послугах, забезпечення доступу до фінансових ресурсів учасників ринку за зниженою вартістю та збільшеною терміновістю використання, а також створення ефективного середовища, яке сприятиме розвитку та підвищенню конкурентоспроможності української економіки загалом.

Стратегія визначає п'ять ключових напрямків розвитку фінансового сектора, кожен з яких має свої стратегічні цілі та індикатори виконання. В сучасних умовах, спричинених воєнним конфліктом, реалізація стратегії може бути ускладнена, але відповідальні державні органи, такі, як Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство фінансів України, Міністерство цифрової трансформації, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Міністерство економіки України роблять все можливе, щоб досягти запланованих цілей у максимально можливому обсязі (рис. 2).

Рисунок 2. Стратегічні вектори розвитку фінансового сектору

Проте державним регуляторам необхідно обережніше підходити до політики щодо лібералізації діяльності фінансових посередників в умовах воєнного конфлікту, а також створити сприятливе середовище для відновлення постраждалих установ та забезпечення ліквідності й доступу до ресурсів. Важливо не відхилятися від стратегічних цілей, а з урахуванням поточних обставин намагатися досягти їх, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності фінансового ринку України та збільшенню рівня довіри як зовнішніх, так і внутрішніх контрагентів. Дотримання найкращих світових стандартів у регулюванні та нагляді сприятиме стабільності та надійності фінансового сектора.

Такі заходи дозволять досягти визначеної візії майбутнього фінансового сектора України й забезпечити його стабільність та надійність.

Під час війни фінансовий сектор зазнав значних викликів і змін. З початку конфлікту в Україні не було зареєстровано жодної нової фінансової установи, але багато гравців покинули ринок. У II кварталі 2022 року спостерігалися незначні зміни в структурі сектора, переважно це стосувалося небанківських фінансових установ. Протягом 2022 року з Реєстра було вилучено 91 кредитну спілку, 13 страховиків, 30 фінансових компаній, 66 ломбардів та 2 банки. Більшість установ, які покинули ринок, мали анульовані ліцензії, а значна частина з них діяла на території ОРДЛО та Криму (рис. 3).

Активні бойові дії негативно позначилися на величині й структурі активів фінансових установ. Окупація та анексія територій спричинили суттєве зниження обсягів активів у всіх фінансових установах, за винятком страхових компаній. Банки складають основну частку активів на фінансовому ринку (88,2%), тоді як небанківські фінансові установи – лише 11,8%, але їхня частка швидко скоротилася.

Умови воєнного часу призвели до введення нових правил формування резервів за відтермінованими кредитами та визнання непрацюючих кредитів у корпоративному сегменті. Це призвело до збільшення обсягів збитків у секторі, але в цілому він залишився прибутковим. Кредитний ризик є одним з ключових факторів, що впливають на капіталізацію фінансових установ, особливо в умовах війни (рис. 3).

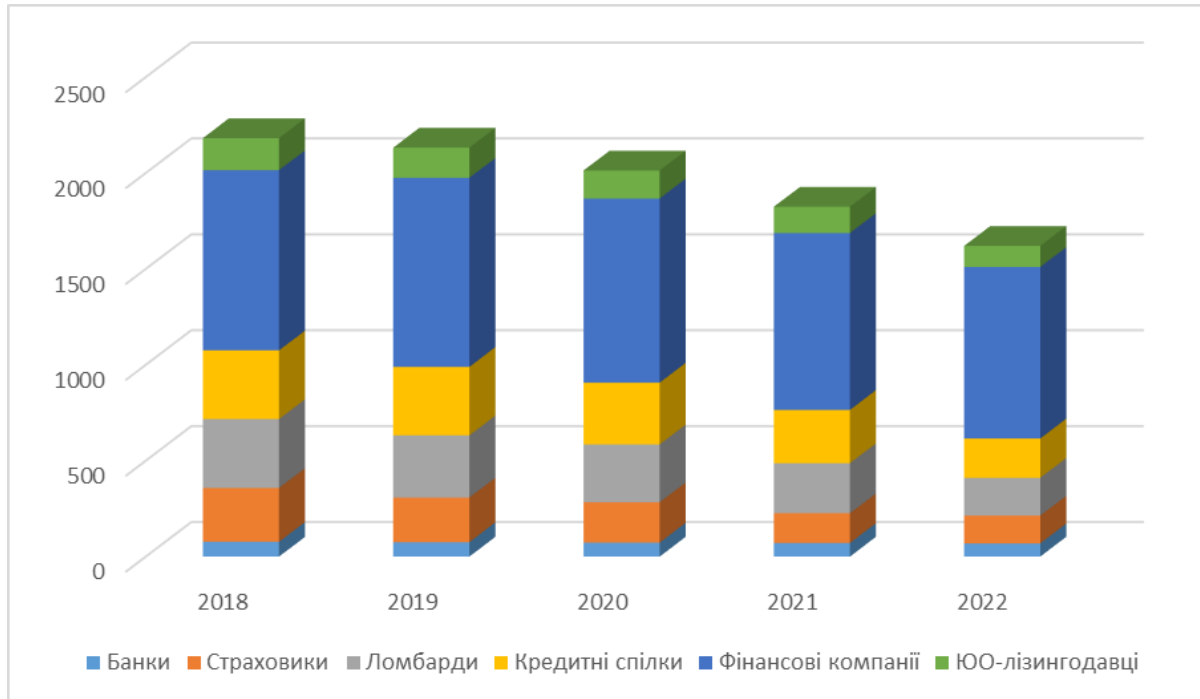

Рисунок 3. Розподіл чистих активів за групами банків [18]

Вказані дані свідчать про зростання впливу державного сектору в банківській сфері. Це може вказувати на перехід до регульованої державної політики в банківському секторі, де держава намагається мати повний контроль над фінансовою сферою або створити «контрольний пакет акцій» на фінансовому ринку. Ця тенденція може бути пояснена проведенням єдиної політики в умовах воєнного конфлікту, але у мирний період може негативно впливати на створення конкурентного фінансового середовища, яке б було здатне швидко реагувати на ринкові виклики.

Висновки. З огляду на виклики війни для українського фінансового ринку можна сказати, що вони мають значні наслідки для різних аспектів ринку. Перш за все, війна спричиняє зростання більшості ризиків, зокрема фінансових, з кредитним ризиком на чолі. Це призводить до додаткового тиску на якість кредитного портфеля та власний капітал фінансових установ через формування резервів. Оцінювання кредитного ризику та відображення кредитних збитків у фінансовій звітності стають важливими завданнями для фінансових установ.

Другий аспект полягає у зниженні попиту на фінансові послуги, зокрема на кредити, через низьку платоспроможність, втрату доходу та економічну нестабільність. Це призводить до розбалансування кредитного портфеля та збільшення відрахувань у резерви, що підвищує ризик зниження прибутковості. Фінансові установи мають

адаптувати свої бізнес-моделі до умов воєнного часу для збереження операційної прибутковості.

Третій аспект полягає в змінах у регуляторному підході до небанківських фінансових послуг з метою забезпечення ринкової дисципліни та захисту прав споживачів. Регулятор вживає заходи впливу за порушення нормативів та ризикової діяльності.

Четвертий аспект передбачає проведення оцінювання якості активів та загального стану ринку фінансовим регулятором після стабілізації економічної та політичної ситуації. Це допоможе визначити необхідний рівень капіталу для безпечної та ефективної діяльності фінансових установ.

Усі ці виклики та зміни на фінансовому ринку, спричинені війною, можуть призвести до «очищення» ринку, з одного боку, шляхом залишення сильних гравців, а з іншого боку, до зниження конкуренції та погіршення якості послуг. Регулятору необхідно балансувати ці процеси для забезпечення здорового ринку та збереження надійних учасників.

Тож, виклики війни мають суттєві наслідки для українського фінансового ринку, зокрема щодо зростання ризиків, змін у попиті на фінансові послуги, регуляторних підходів та потреби в оцінюванні стану ринку. Ринок потребуватиме відновлення та розвитку після завершення конфлікту, що створить потребу в різноманітні фінансових посередників для задоволення потреб різних груп споживачів фінансових послуг.

Conclusions. Considering the challenges of the war for the Ukrainian financial market, it can be said that they have significant consequences for various aspects of the market. First of all, war causes an increase in most risks, particularly financial, with credit risk at the forefront. This leads to additional pressure on the quality of the loan portfolio and equity capital of financial institutions due to the formation of reserves. Assessment of credit risk and reflection of credit losses in financial statements are becoming important tasks for financial institutions. The second aspect is the reduction in demand for financial services, particularly credit, due to low solvency, loss of income and economic instability. This leads to an imbalance of the loan portfolio and an increase in deductions to reserves, which increases the risk of a decrease in profitability. Financial institutions must adapt their business models to wartime conditions to maintain operational profitability. The third aspect consists in changes in the regulatory approach to non-bank financial services in order to ensure market discipline and protect the rights of consumers. The regulator takes measures of influence for violations of regulations and risky activities. The fourth aspect involves the assessment of the quality of assets and the general state of the market by the financial regulator after the stabilization of the economic and political situation. This will help to determine the necessary level of capital for the safe and efficient operation of financial institutions. All these challenges and changes in the financial market caused by the war can lead to a «purification» of the market, on the one hand, by leaving strong players, and on the other hand, to a decrease in competition and a deterioration in the quality of services. The regulator needs to balance these processes to ensure a healthy market and maintain reliable participants. Therefore, the challenges of the war have significant consequences for the Ukrainian financial market, in particular regarding the growth of risks, changes in the demand for financial services, regulatory approaches and the need to assess the state of the market. The market will need recovery and development after the end of the conflict, which will create a need for a variety of financial intermediaries to meet the needs of different groups of consumers of financial services.

Список використаних джерел

1. Фінансовий клуб. Україна займає 120 позицію з розвитку фінансового ринку. 22 січня 2021. URL: <https://finclub.net/ua/news/ukraina-zaimaie120-pozytsiiu-z-rozvytku-finansovoho-rynku.html> (дата звернення: 17.06.2023).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України № 79-IX від 12.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 17.06.2023).
3. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України № 738-IX від 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення: 17.06.2023).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні: Закон України № 2463-IX від 27.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text> (дата звернення: 17.06.2023).
5. Держстат: падіння ВВП у 2014 році склало 6,8%. BBC News Україна. 20 березня 2015. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2015/03/150320_sa_gdp_2014 (дата звернення: 17.06.2023).
6. Падіння ВВП України у 2015 р. прискорилося до 9,9%. Інформаційне агентство InterfaxУкраїна. 21.03.2016. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/332222.html> (дата звернення: 17.06.2023).
7. Балицька М. В., Бровенко К. С. Фінансові технології як драйвер розвитку фінансових ринків. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 9. С. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.9.59>
8. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи : кол. монографія / за заг. ред. В. Г. Баранової, О.М.Гончаренко. Харків : Діса плюс, 2019. 370 с.
9. Дроботя Я. А., Бражник Л. В., Дорошенко О. О. Диджиталізовані інновації банківського бізнесу. Економіка та суспільство. 2021. № 23.
10. Данилишин Б. 2021–2022: Яка ситуація в економіці та на фінансових ринках. Укрінформ. 19.01.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3388110-20212022-aka-situaciav-ekonomici-ta-nafinansovih-rinkah.html> (дата звернення: 17.06.2023).
11. Steven Douglas Moffitt. Introduction to the strategic analysis of financial markets. In progress, world scientific. Illinois Institute of Technology. May 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/303044586_Introduction_to_the_Strategic_Analysis_of_Financial_Markets (дата звернення: 17.06.2023).
12. Коніна М., Реха К., Янковський В. Сучасний стан фінансового ринку України та шляхи його вдосконалення. Економічний дискурс. Міжнародний науковий журнал. 2019. Випуск 2. С. 183–192.
13. Ovcharenko V. Banking industry analysis: the competitive advantage of banks, which implemented FinTech. 2019. URL: https://kse.ua/wp_content/uploads/2019/04/BFE_Thesis_final_Ovcharenko_Valeriia.pdf (дата звернення: 17.06.2023).
14. Поченчук Г. М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. Економіка та суспільство. 2017. № 13. С. 193–200.
15. Hayes A. Financial markets: role in the economy, importance, types and examples. Investopedia. May 31. 2022. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp> (дата звернення: 17.06.2023).
16. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Березень 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitkufinansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686> (дата звернення: 17.06.2023).
17. Огляд небанківського фінансового сектору: вересень 2022 року. Національний банк України. 6 вересня 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogofinansovogo-sektoru-veresen-2022-roku> (дата звернення: 17.06.2023).
18. Огляд банківського сектору: серпень 2022 року. Національний банк України. 16 серпня 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2022-roku> (дата звернення: 17.06.2023).

References

1. Financial club. Ukraine occupies the 120th position in the development of the financial market. January 22. 2021. URL: <https://finclub.net/ua/news/ukraina-zaimaie120-pozytsiiu-z-rozvytku-finansovoho-rynku.html> (accessed: 17 June 2023).
2. On amendments to certain legislative acts of Ukraine on improving the functions of state regulation of financial services markets: Law of Ukraine No. 79-IX. dated 12.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (accessed: 17 June 2023).
3. On capital markets and organized commodity markets: Law of Ukraine No. 738-IX of 19.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (accessed: 17 June 2023).
4. On amendments to certain legislative acts of Ukraine on the peculiarities of the financial sector activity in connection with the introduction of martial law in Ukraine: Law of Ukraine No. 2463-IX of 27.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2463-20#Text> (accessed: 17 June 2023).
5. State Statistics: the fall in GDP in 2014 amounted to 6.8%. BBC News Ukraine. 20 March. 2015. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2015/03/150320_sa_gdp_2014 (accessed: 17 June 2023).

6. The fall in Ukraine's GDP accelerated to 9.9% in 2015. Information agency InterfaxUkraine. 21.03.2016. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/332222.html> (accessed: 17 June 2023).
7. Balytska M. V., Brovenko K. S. (2021) Finansovi tekhnolohiyi yak drayver rozvytku finansovykh rynkiv [Financial technologies as a driver of the development of financial markets]. Economics. Investments: practice and experience. No. 9. P. 59–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.9.59>
8. Rozvytok finansovoho rynku Ukrayiny v umovakh yevropeys'koyi intehratsiyi: problemy ta perspektyvy [Development of the financial market of Ukraine in the conditions of European integration: problems and prospects]: col. monograph / in general ed. V.G. Baranovoy, O.M. Honcharenko. Kharkiv: Disa plus, 2019. 370 p.
9. Drobotya Ya. A., Brazhnyk L. V., Doroshenko O. O. (2021). Dydzhyalizovani innovatsiyi bankivs'koho biznesu [Digitized innovations of the banking business. Economy and society. No. 23.
10. Danylyshyn B. (2022) 2021–2022: Yaka sytuatsiya v ekonomitsi ta na finansovykh rynkakh [What is the situation in the economy and financial markets]. Ukrinform. 19.01.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3388110-20212022-aka-situaciav-ekonomici-ta-na-finansovih-rinkah.html> (accessed 17 June 2023).
11. Steven Douglas Moffitt. Introduction to the strategic analysis of financial markets. In progress, world scientific. Illinois Institute of Technology. May 2016. URL: https://www.researchgate.net/publication/303044586_Introduction_to_the_Strategic_Analysis_of_Financial_Markets (accessed: 17 June 2023).
12. Konina M., Rekha K., Yankovskyy V. (2019). Suchasny stan finansovoho rynku Ukrayiny ta shlyakhy yoho vdoskonalennya [The current state of the financial market of Ukraine and ways to improve it]. Economic discourse. International scientific journal. Issue 2. P. 183–192.
13. Ovcharenko V. Banking industry analysis: the competitive advantage of banks, which implemented FinTech. 2019. URL: https://kse.ua/wp_content/uploads/2019/04/BFE_Thesis_final_Ovcharenko_Valeriia.pdf (accessed: 17 June 2023).
14. Pochenchuk H. M. (2017). Finansovi tekhnolohiyi: rozvytok i rehulyuvannya [Financial technologies: development and regulation]. Economy and society. 2017. No. 13. P. 193–200.
15. Adam Hayes. Financial markets: role in the economy, importance, types and examples. Investopedia. May 31, 2022. URL: <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-market.asp> (accessed: 17 June 2023).
16. Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025. March 2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitkufinansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686> (accessed: 17 June 2023).
17. Review of the non-banking financial sector: September 2022. National Bank of Ukraine. September 6. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogofinansovogo-sektoru-veresen-2022-roku> (accessed: 17 June 2023).
18. Review of the banking sector: August 2022. National Bank of Ukraine. August 16. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2022-roku> (accessed 17 June 2023).